

33.

35

GEORGI HENRICI GOETZI, D.

Superint. Lubecens,

DISSERTATIO
THEOLOGICA,

De

CULTU JUDÆ,
PRODITORIS,

In

Examine Vernali,

Lycei Lubecensis,

D. III. APRILIS A. MDCCXIII.

exhibita.

L U B E C Æ ,

Ex Typographia *Schmalhertziana*.

§. I.

Temporis præsentis festivitas singulis in memoriam revocat acerbissimos illos cruciatus, atque poenam mortemque vicariam, quam pro nobis universis totius generis humani Redemptor subiit, nosque insimul respicere jubet, tum ad DEum Patrem, qui proprio filio suo non pepercit, sed illum pro nobis omnibus tradidit, *Rom. IIX. 32.* tum ad Filium ipsum, qui misericordia commotus semet tradidit pro nobis oblationem & sacrificium DEO, *Ephes. V. 2.* tum ad peccata hominum, propter quæ est traditus, *Rom. IV. 25. Es. XLIII. 24.* tum denique ad ipsos homines, qui variis modis eundem affixerunt, nec non perturbatione & dolore affecerunt. Hos inter referri jure suo meretur *Judas*, proditoris nomine notatus, qui Doctorem suum fidelissimum, dato eidem osculo, Judæis indicavit, quo manus conjuratorum permagna eundem eò melius capere, atque ad supplicium truculentissimum rapere posset. Quamvis autem omnes hunc hominem id propter causæ odio habeant, atque abominentur, nonnulli tamen, quod mirum dictu est, eundem laude maudandum, ejusque factum imitatione dignum esse, existimant, imò Ecclesiam, qua meliorum est partium, ipsius memoriam in pretio habere, & conservare, satis audacter atque invidiose criminantur. Hinc subnascitur cultus Judæ, qui vel vere eidem deferatur, vel per calumniam ipsi præstari fingitur. Et de hoc ipso, in gratiam Juventutis Scholasticæ, quæ nunc ad Examen consuetum iterum vocatur, perbreve Exercitationem Theologicam conscribere in animum meum induxi, DEum devota mente precatus, & colens, ut labores hosce sacros faustos & felices esse jubeat, piosque ab insidiis malorum, quæ eisdem indies indiesque strui solent, liberare sustineat!

§. 2. Antiquiora autem secula. Christi, terram hanc obambulantibus, ætati proxima, commemorant *Cainos*, seu *Gainos*, qui Judam colendum esse, commenti sunt, quippe qui eum in finem Magistrum suum Judæis ad occidendum tradidit, quo genus humanum magno ab eo beneficio maudaretur. Meminit eorum *Tertullianus*, de *Præscript. Hæretic. C. XLVII. f. 227.* Hi, qui hoc adserunt (*Cainum scil. magnificentes*) etiam Judam proditorem defendunt, admirabilem

lem illum & magnum esse memorantes, propter utilitates, quas humano generi contulisse factatur. Quidam enim ipsorum gratiarum actionem Juda propter hanc causam reddendam putant. Animadvertens enim, inquit, Judas, quod Christus vellet Veritatem subvertere, tradidit illum, ne subverti Veritas posset. Et alii sic contra disputant: & dicunt: Quia potestates hujus mundi volebant pati Christum, ne humano generi per mortem ipsius salus pararetur, saluti consulens generis humani, tradidit Christum, ut salus, qua impediatur per virtutes, qua obsistebant, ne pateretur Christus, impediri omnino non posset; & ideo per passionem Christi non posset salus humani generis retardari. Eisdem Philastrium, Episcopum Brixientem, in mente habuisse credo, dum in *Catalogo Haresium*, Helmsladii A. MDCLXXVI, recuso, *Hares. XXXIV. p. 16.* sequentia est commentatus: Alii ab Juda traditore instituerunt haresin, dicentes, bonum opus fecisse Judam, quod tradiderit Salvatorem. Hic enim, inquit, nobis omnia scientia bona autor exiit, per quem caelestia nobis mysteria manifestata sunt: Virtutibus etenim in caelo nolentibus pati Christum, & scientibus, quod si fuerit passus, donaturus sit hominibus vitam. Hoc sciens, inquit, Judas, quod si fuerit passus Christus, salutem hominibus allaturus esset, hinc tradidit Salvatorem, Idem Philastrius, *Hares. XXXVI, p. 17.* Cerinthi dogmata erronea commemorans, refert, cum statuisse, Judam traditorem esse honorandum. Fufe de iisdem agit Epiphanius adv. *Hareses L. I. T. III. Hares. XXXIIX. f. 278. sqq.* eorum insimul argumenta refutans, coll. *August. de Hares. C. XIIX.* Notisque *Lamb. Danaei f. 936. Opp. L. Dan.* Ipse autem Judas defensores suos rejicit, quippe qui dixit, se enormiter peccasse, sanguinem innocentem tradendo. *Matth. XXVII. 4.* Quomodo itaque de eo dici potest, quod bonum opus fecerit? Rectè, meo iudicio, *Firmilianus ad Cyprianum (Epist. LXXXV. f. 218. Opp. Cypriani edit. Oxon.)* scripsit: Neque Judas perfidia sua & proditione, qua scelerate circa Salvatorem operatus est, dignus videri potest, quasi causam bonorum tantorum ipse praesiterit, ut per illum mundus & gentium populus (vel, ut alii legunt, passione Domini) liberaretur. Quamvis enim Judas Salvatorem non prodidisset, tamen ipsum Redemptionis opus ab eo fuisset peractum. Exsunt hic consfata, non enim necessaria passioni fuit Herodis, Pilati, Judae manus socia: potuisset Pater caelestis Filium immediate cruciare, mactare, sacrificare, sicut Abraham Isaacum, prout *Dannhauerus in Hodosoph. Phenon. III. p. 306.* loquitur. Plura de hoc argumento peti possunt ex duabus *Dissertationibus*, quas *D. Jo. Frid. Mayerus*, in *Acad. Gryphiswald. A. MDCCII.* proposuit, in quibus expendit illam questionem, abstrusam quidem, utilitatis tamen

mēn plenissimam: *Utrum ipse DEus necem Redemptori intulisset si abstinuissent homines?*

§. 3. Ulterius progrediuntur alii, cultu Judæ exhibendo haud contenti, existimantes, ejus quoque salutem minimè esse in dubium vocandam. Hæc sententia tributa olim fuit *Michaeli Balbo*, Imperatori Græco, avaritiæ deditissimo, cujus atas in Seculum IX. incidit, prout eandem *Jo. Zonaras Annal. L. XV. f. 136. edit. Paris. A. MDCLXXXVII.* hisce verbis, latino idiomate ita fluentibus, expressit: *Resurrectionem mortuorum non credebat, eoque futura bona fugillabat, & Prophetas irridebat, Demones esse pernegabat, scortationem peccatum non judicabat, Judæ salutem ominabatur.* Num verò Judæ apotheosî decreta eum beatis adnumeraverit, ceu *Th. Raynandus* in *Juda proditore p. 689. all. Th. Itrigio*, in eruditissima *Dissert. de Hæresiarcbis Sect. II. C. III. p. 115.* refert, certo affirmare nequeo, cum ex adductis Zonaræ verbis hoc tantum colligi videatur. Balbum Judæ salutem tantum fuisse ominatum, vel, ut *Centuriatores Magdeburg. Hist. Eccles. Cent. IX. C. VI. f. 227.* loquuntur, eum *sensisse, Judam adhuc salvandum esse.* Apertius postea, ac magna quidem animi contentione, Judæ salutem propugnavit quidam Anabaptistarum, cui nomen fuit *Weke Walles*, qui in districtu Gröningiano, A. MDCXXXVII, affirmavit Judæ probitatem & salutem, eundem Christum tradendo plane non peccasse, imò nec Scribas & Sacerdotes aliquid criminis contraxisse, nec non utrumque latronum in regnum cœlorum introisse. Hasce autem opiniones tanta impudentia & vehementia defendendas esse censuit, ut dissentientes, ceu in Spiritum Sanctum blasphemos, excommunicationis fulmine feriret. Meruit hæc infania severam Magistratus censuram, quam etiam expulsiōe digni judicarentur. Leg. *Jo. Hoornbeekii Summa Controversiarum Religiosa p. 368. edit. Colberg. A. MDCLXXVI.* Spectat huc *Jo. Denckius*, Bavarus, sec. XVI. notus, qui, eodem *Hoornbeekio l. c. p. 341.* notante, errorem hunc disseminavit, neminem, ne Diabolorum quidem, in æternum perditum iri. Hoc ipso enim salutem Judæ paratione ivit defensam. Et quem, quæso, latet, novii ipsius Evangelii, quod nostra ætate magno nisu & impietate defendi solet, conditores, damnatis

tis atque Angelis lapsis liberationem in extremo iudicio promittentes, amice cum Judæ Patronis conspirare? Quamvis autem hunc Virum, qui per plures annos à Christi ore pependit, beatorum magis, quam damnatorum ordini adnumerarem, tamen in hunc usque diem perspicere nequeo, quæ ratione illud fieri possit, cum ipse Salvator horrendum Væ illi denunciaverit, censens, bonum illi esse, si planè homo iste lucem hanc non adspexisset, *Matth. XXVI. 24.* Jam verò si Judæ salus speranda foret, bonum utique eidem fuisset, aliquandiu inter homines versari. Deinde vocat eum *filium perditionis*, *Joh. XVII. 12.* eò quod æternum sit interiturus, cum contra reliqui sint servandi, atque omni exitio liberandi. Frustra hinc perditissimi ac profligatissimi omnium mortalium salus asseritur ac defenditur.

§. 4. Quilibet deinde haud difficulter animadvertet, Græcos quosdam somniasse, ac delirassee, dum statuerunt, Judam non sine ratione vitam sibi ademisse, ejusque animam eam orationem in infernum descendisse, quo Christus, cujus descensum ad inferos perceptum habuisse is fertur, eandem educeret, atque incolumem redderet. Prolixius eorum sententiam ex antiquis Scriptoribus excerpfit *Leo Allatius*, de *Libris Ecclesiasticis Græcorum*, p. 218. sq. edit. recent. *Hamburg. A. MDCCXII.* hoc tandem superaddito monito: *Si Judæas Christum expectabat ad beneficium à Christo accipiendum paratus, credens tanto miraculo, ideoque vitam sibi eripuit, jam rediit vivus Apostolus, suo throno, cum omnes iudicio divino subjicerentur, sedebit. Sed Nuga.* Notum præterea est, non cum in sinem Christum descensum ad inferos instituisse, ut animas inde revocaret, sed ut ostenderet, se portas infernales subjugasse. *Simpliciter enim credimus, quod tota persona, Deus & homo, post sepulturam, ad inferos descenderit, Satanam devicerit, potestatem inferorum evertit, & diabolo omnem vim & potentiam eripuerit. Vid. Form. Concord. Art. IX. p. 788.* Ut non attingam, ipsum Judam, qui cum reliquis Apostolis regnum tantum mundanum Messia fore arbitrabatur, non tam accuratam habuisse notitiam istius descensum Christi, vel si res ipsi notissima fuerit, eundem minus rectè de isto negotio sensisse, atque adeo semetipsum in perniciem detruisse.

§. 5. Progredior nunc ad Pontificios, de quibus constat, quod Judam, & imitentur, & colere soleant. Demonstravi hoc ipsum prolixè integra *Dissertatione, A. MDCCVI.* publici juris facta, de *Parallelismo*,

lismo *Judæ Proditoris* & *Romana Ecclesiæ*, ad *Artic. Smalcald. P. 2. Art. 2.* commentans, ad quam hic tantum provocare volo. Nunc vero mihi ostendendum erit, eosdem resti illa, quam Judas olim collo injecit, fuisse delectatos, atque eandem *Romæ* olim asservasse. Ejus rei ergo Scriptores sequentia tradunt, *restim illam, qua literam longã ex se fecit Judas, Romæ olim inter sacras reliquias pependisse, quam illustris ille bellator, Fronsbergius, rei insolentia delectatus, detrahens, instar singularis spoliæ Augustam Vindellicorum deportaverit.* Leg. Casp. Bertrami *Commentar. in Matthæum* p. 785. qui recte hanc subjungit ἐπιπίσω: *Restis hac extra veritatis certitudinem hodiernum vagatur.* Cui addatur *Georgii Gætzii Diatribe Academica, de Suspendio Judæ, Jenæ A. MDCLXI.* conscripta, §. 10. qvi §. 14. bene monet, *Augustanorum sacras reliquias ipsis sancte custodiendas relinquendas esse.* Add. *Caspar. Sagittarii Harm. Pass. Jesu Christi* p. 499. & *M. Jo. Frid. Hebenstreitii Dissert. Philolog. de Juda* τὸ καρίω τῆς *Vitemb. A MDCCXII.* proposita, §. XVII. p. 23. Isto vero tempore, quo hæc restis inventa fuit *Romæ*, *D. Martini Aichmanni*, Cancellarii *Wurtembergiaci*, & *Consilarii Saxonico-Electoralis*, cognatum præsentem fuisse, & funem detraxisse, refert *D. Matthias Hoë ab Hænegg, in Homil. funebrib.* p. 446. ita scribens: *Unter andern ist ein Aichmann mit Fronsbergio nach Rom gezogen/ da bey Käyser Carl des Günstigen Hochlöblichster Gedächtnis Zeiten Rom eingenommen worden. Und hat unser seeliger Herr D. Aichmann oft mit Lust erzehlet/ wie Kühn sein Vetter es gewaget/ daß er zu Rom/ in St. Peters Kirchen/ den Strick herab genommen/ von welchen die Papisten gedichtet/ daß es der Strick sey/ an dem sich Judas erhencet/ und mit welchen sie/ gleich wie mit andren Sachen/ grossen Aberglauben gestiftet hatten. Nullum ergo dubium est, funem hunc ce Romæ fuisse conspectum asservatumque, ac postea Augustam Vindellicorum translatum. De ipso autem Georgio Freundsbergio, vulgo Fronsbergio dicto, quem Deus odio Papæ impleverat, & sub quo Aichmannus militaverat, cum Judæ restim inveniret, prolixè commentatus est Spangenbergius in *Spec. Nobilit. P. II. L. VI. C. XX. f. 54. & L. XI. C. XXXV. f. 229. sqq.* coll. *Budei Lexico Univers. Germ. P. II. f. 183.* Idem *Lutherum nostrum, cum Wormatia in Comitii ipsi esset comparandum, hisce verbis, manu ejus humeros leniter tangente, compellavit: Mündlein/ Mündlein/ du gehest jeho solchen Stand zu thun/ dergleichen ich und mancher Oberster auch in unsern allerersten Schlacht-Ordnung nicht gehan haben. Bistu auf rechter Meynung/ und deiner Sachen gewiß/ so fahre in GOr.**

tes Mahmen fort / und sey nur getrost / Gott wird dich nicht verlassen.
 Qvamvis autem Marte inclutus fuerit, magnamque belligerandi arte
 laudem sibi conciliaverit, hoc tamen iudicium suo tempore de bellis
 tulisse dicitur, notante *Spangenbergiol. c. f. 231. b.* Drey Dinge solten einen
 jeden vom Kriege abschrecken. Erstlich die Verderbung armer unschuldiger Leute / darnach /
 das unordentliche gottlose Leben der Krieger-Leute / und zum dritten die Undankbarkeit der
 Fürsten / bey denen die ungetreuen hoch kommen / und reich werden / die wohlverdienten un-
 belohnt bleiben. Utinam nostra ætate Belli Duces huic monito morem
 gererent, atque Reges & Imperatores ab iniustis bellis dehortarentur,
 eisdemque nuncium mitterent ! Sed è diverticulo mihi in viam re-
 deundum est. In eam itaque devenio sententiam, Pontificios olim
 sensisse, restim Judæ, eò quod hic Christi Apostolus fuerit, inter res
 pretiosissimas esse referendam, ob antiquitatem & rei gestæ memo-
 riam. Quodsi nunc illius copia neque *Augusta*, neque *Roma*: fieri
 posset, tunc sanè haud abs re dicendum foret, Curia Romana
 Fautores datà operà hoc *κερηλιον* inter res deperditas rejecisse,
 ne à prudentioribus exagitentur, ac si ejusmodi reliquias cre-
 paverint, quæ derisum effugere haud possent. Hac si quidem
 ratione reliquias, à simplicioribus excogitatas, ab aliis repudiatas
 fuisse, ipse *Georgius Schererus* haud diffitetur, in *Homiliis de Reli-
 quiarum cultu habitis, & Ingolstadii A. MDCIV. p. 94.* impressis, ita
 scribens: Da mir einer fürkåme/nicht allein mit ungewissen/ sondern öffentlich falschen Heyl-
 thumben/als jener/ der sorgab/er hätte des Oels aus den Lampen der fünf weisen Jungfrauen/
 ein ander zeigt einen Feser vom Zahn/ den unser Herr in der Hand soll geführt haben/ wie er
 die Vor-Höll gestühmet / ein ander rühmet sich/ er hätte von den Flügel St. Gabriels / oder
 ein Zahn von einer Seelen aus dem Fesener ꝛc. Da wolte ich nicht allein zweiffeln / sondern
 frey urtheilen/ daß nicht rechte/ sondern falsche erdichte und eriogene Heylthumb seyen. Der
 Klang verrät her die falsche Månke. Als bald wenn man nur von diesem und dergleichen Heyl-
 thumben höret reden / erkennet man leichtlich den Falsch und Betrug/ der darunter sticket.
 Laudo quidem Viri, cujus verba hic adduxi, candorem, nonne autem
 inde inferre licebit, varias à Pontificiis proferri reliquias sanctorum,
 dignas. quæ supposititiis adscribantur ? Sed in variis locis tum particu-
 lam restis Judæ, tum ejus siclos argenteos asservari, tradit *Maxim. Misso-
 rius* in *Itinerar. p. 130. 486. & 935.*

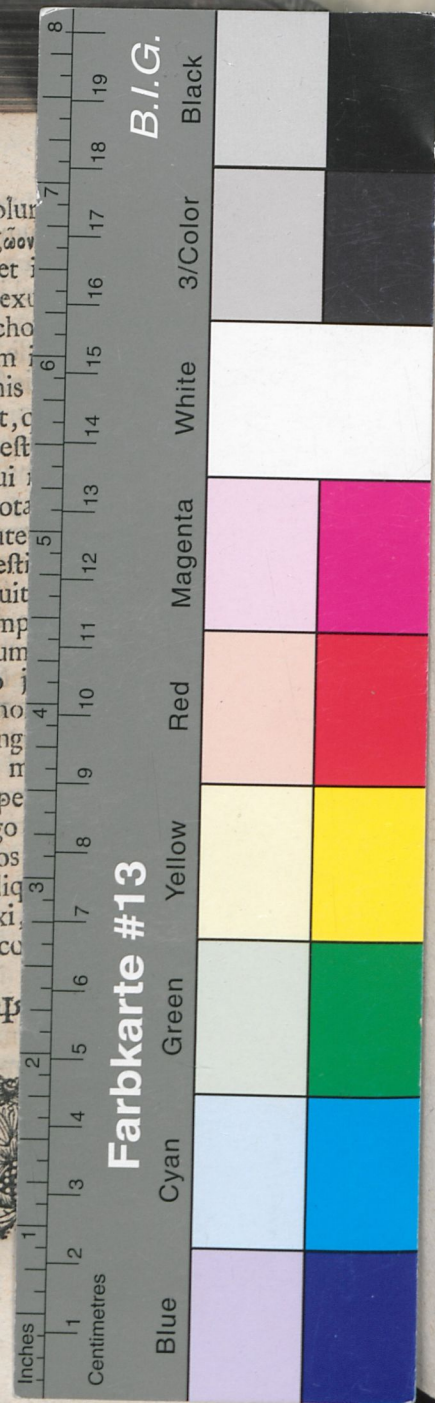
§. 6. Referendi deniq; huc sunt illi, qui *Judam* imitari solent. Sic
Circumcelliones, Sec. IV. in Africa notissimi. non solum aliis nocebant,
 ipsorum scilicet vitæ insidiantes, sed etiam sibimetipsis manus injicie-
 bant, rati, se hoc modo martyrii laudem esse consecuturos, prout
Donatistæ eos magnis prosequerentur honoribus, qui vel à percussio-

ribus conductitiis occidebantur, vel se ipsos interfecerant. Prolixè de hisce hominibus sceleratissimis egit *M. Suante Gustavus Dietz*, in *Dissert. Historica*, de *Circumcellionibus*, quæ Lipsiæ A. MDCXC. est ventilata, nec non *Herm. Wisfius Miscell. Sacror. T. I. Lib. IV, C. III, §. V, p. 762, sq.* Eos itaque *Augustinus*, quippe quem valde affixerunt, rectè vocat inimicos Christi, amicos Diaboli, discipulos seductoris, condiscipulos traditoris, subjiciens, spontaneas mortes ab uno magistro utrosque didicisse, illum, (Judam puta) laqueum, hunc præcipitium: *Conf. Lib. II, ad Literas Petilianæ, c. XLIX, f. 122, T. VII, Opp. Basil, MDLXIX.* Qui paulo ante ad Petilianum sequentia direxerat: *Tu certa dixisti in primis partibus hujus Epistolæ, Laqueo traditor peristi, laqueum talibus dereliquit: Hoc ad nos omninò non pertinet: Neque enim veneramur nomine martyrum eos, qui collum ligaverunt. Illicitam autem hanc imitationem esse, inque ipsis divinis literis prohibitam, atque singulis magnum afferre detrimentum, prolixiore haud indiget demonstratione. Conf. Gub. Voëtii P. IV, Dissert. Theol. de Homicidio & Lesione sui ipsius, p. 245, 199. & Barthol. Hofstæci ac Sam. Schellegij Dissert. Ethicæ, de Autocivitate & Spontanea morte, Giesse & Gedani A. MDCLXXIV. & MDCLXXIX. propof.*

§. 7. Missis itaque iis, qui vere Judam colunt, & insequuntur, nunc ad eos patris me confertur, qui Ecclesiæ Lutheranæ Evangelicæ addictos Judæ cultores & imitatores esse criminantur. Spectant autem hæc *Sociniani*, improbantes usum *Luminarium* in facta cœna, quem non à Christo, hora tertia pomeridiana circiter cœnam celebrante, sed à *Judæ* & *Phariseorum* turba, lucernis Christum quærente, mutuatum esse, negant. Verum *Sarcasmi* de *Judæ* facibus remittendi sunt *Autoribus*. Etenim negamus, Christum interdum cœnam ultimam paschalem habuisse, sed tenebris jam exortis, usumque candelarum exigentibus. Deinde dicimus, memoriæ causâ, ut noctem illam, quæ cœnam instituit, memoria hand excidere patiamur, luminaria accendi. *Conf. Scherzeri Collegium Anti Socinian. p. 114, & Calovii Opp. Anti-Socin. P. III, f. 502.* Quibus *Calvinian* adjungendi sunt, panem, quo nos in administratione cœnæ Dominicæ uti solemus, seu *Hostasias*, rejicientes. Inter eos enim *Antonius Prætorius* al. *Jo. Asselmanus Exercit. Academ. Syntagm. P. I, p. 902.* sequentia tradit: *Nummulariis hisce panibus nos non tam mortui Christi, quam prodentis Judæ, memoriam insituere. Huic enim opponimus 1) Judicia fidei suæ Doctorum, qui hostias, verum panem esse fatentur, collecta à Scherzera in Colleg. Anti-Calvin. p. 520, atq; 2) descriptionem panis, qui ex farina & aqua virtute ignis coctus, fapidus & fructuosi aptus est, hinc subfumentes, panes non magno numero sumantur, inseruire. Convitium vero illud, quo nostram Ecclesiam petere voluit, Deo commendamus, qui nos ab omni Judæ cultu & imitatione absolvet. De cætero non Judas improbus, sed optimus Judæ Magister, est colendus, non detestanda Judæ facta, sed salubria Christi mandata, merentur imitationem. nec iniquissimi Judæ ad exemplum proximus est prodendus, sed, ad Christi exemplum & mandatum, sincere amandus, beneficiis ornandus, posterisq; serio commendandus.*

33. 35
GEORGI HENRICI GOETZII, D.
Superint. Lubecensf,

DISSERTATIO
THEOLOGICA,

De
CULTU JUDÆ,
PRODITORIS,

In,
Examine Vernali,
Lycei Lubecensis,

D. III, APRILIS A. MDCCXIII.
exhibita.

L U B E C Æ ,
Ex Typographia Schmalhertziana.

